

A Kúria az I. rendű és II. rendű felpereseknek az alperes ellen tartási szerződés módosítása és végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt a Szarvasi Városi Bíróságnál 3.P.20.028/2011. számon megindított és a Békés Megyei Bíróságnak 9.Pf.25.436/2011/4. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az I. és II. rendű felperesek által 15. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán a 2012. december 4. napján megtartott tárgyalás alapján meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Egyetemlegesen kötelezi a felpereseket, hogy fizessenek meg az alperesnek 50.000 (ötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak, külön felhívásra 240.000 (Kétszáznegyvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban hozott jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseinek az alapjául szolgáló tényállás szerint a felperesek és az alperes jogelődjei: M. Gy. és házastársa, M. Gy. sz. Sz. M. 1995. október 25. napján tartási szerződést kötöttek. A tartási szerződés szerint felperesek kötelezettséget vállaltak, hogy M. Gy.-t és házastársát, élete végéig eltartják, mosnak, főznek, takarítanak rájuk, betegségük esetén őket gyógykezeltetik, ápolják, gondozzák, haláluk esetén pedig illő módon eltemettetik. A fent felsorolt szolgáltatások ellenében az eltartottak ellenszolgáltatásként, tartás jogcímén, minden ingó és ingatlan vagyonuk tulajdonjogát, így különösen a sz.-i, belterület hrsz. alatt felvett, A. J. utca

szám alatti lakás ingatlan tulajdonjogát fele-fele arányban felperesekre ruházták át.

M. Gy. sz. Sz. M. 2005. március 25. napján elhalálozott.

A felperesek és M. Gy. között a kapcsolat megromlott, s felperesek a P.20.536/2006. szám alatt kereseti kérelmet nyújtottak be a tartási szerződés módosítása és annak életjáradéki szerződéssé történő átalakítása iránt, vállalták havi 20.000 forint életjáradék megfizetését és előadták, hogy M. Gy. részére 2006. áprilisától szolgáltatást nem végeznek a megromlott kapcsolat miatt.

A perben M. Gy. a tartási szerződés megszüntetését kérte, amelyet a felperesek is elfogadtak, és erre tekintettel a felek többször kérték az eljárás szünetelését azzal, hogy egyezkednek a tartási szerződés megszüntetése során a megfelelő elszámolás összegében, az egyezkedés azonban nem vezetett eredményre.

M. Gy. 2008. február 27. napján az alperes javára szóló írásbeli magánvégrendeletet alkotott, amelyben akként rendelkezett, hogy minden ingó és ingatlan vagyonát, így különösen a sz.-i hrsz. alatt felvett, A. J. utca szám alatti ingatlan 1/2 részét az alperes örökölje. A végrendelet tartalmazza, hogy a tartási szerződés módosítása iránt per van folyamatban, és a perben már kérte a tartási szerződés megszüntetését, mert tényleges gondozóra és eltartóra van szüksége, és a felperesek ezen kötelezettségüknek nem tettek eleget.

M. Gy. 2008. október 17. napján meghalt.

A hagyatékaként:

- M. Gy. örökhagyónak a Szarvasi Városi Bíróság előtt, P.20.460/2008. ügyszámon folyamatban volt, s az örökhagyó halála miatt félbeszakadt perben érvényesített igényét a sz.-i hrsz. alatti lakóház, udvar, gazdasági épület megjelölésű, Sz., A. J. utca szám alatt levő, és tartás jogcímén felperesek tulajdonként nyilvántartott ingatlan 2/4 rész tulajdonjogának tartási szerződés megszüntetése iránti perbeli kötelmi igény érvényesítését,
- az örökhagyó utolsó havi nyugdíjkövetelését,
- a Sz., A. J. utca szám alatti ingatlanban található ingóságokat (bútorok, berendezési tárgyak, háztartási eszközök stb.), amelyek a Sz.-on 2008. október hó 31. napján felvett ingóleltár szerint 1-153 tételig kerültek felleltározásra - kivéve az 54. 82. és 142. sorszám alatti ingóságokat,

a szarvasi közjegyző az 5218/Kjó/218/2005/3. számú hagyatékátadó végzésével teljes hatállyal, jogutódi minőségben, végrendeleti öröklés jogcímén egyedül és kizárólagosan az örökhagyó végrendeleti

örökösének, kötelmi igény érvényesítése céljából alperes részére adta át.

A hagyatéki eljárást követően felperesek kérték az eljárás folytatását, a P.20.241/2009. szám alatt, alperes, mint a kötelmi igények érvényesítésére jogosult jogutód ellen.

A felperesek módosított keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy a M. Gy. által az alperes javára készített végrendelet érvénytelen, mert a felperesek és az alperesi jogelőd között nem öröklési, hanem tartási szerződés jött létre, és a végrendelet készítésének időpontjában a tartási szerződés alapján a felperesek tulajdonjoga a perbeli ingatlanra már bejegyzésre került. A Ptk. 137. §-a (helyesen: Ptk. 117. §-a) szerint tulajdonjogot csak tulajdonostól lehet szerezni, a végrendelet pedig ezen jogszabályba ütközik. Másodlagosan - amennyiben a bíróság a tartási szerződést megszünteti - a Ptk. alapján őket megillető megfelelő kielégítés jogcímén az alperes 3.494.000 forint megfizetésére való kötelezését kérték.

Az alperes a felperesek keresetét részben elismerte, a tartási szerződés megszüntetésével kapcsolatos elszámolás címén 971.000 megfizetését vállalta és kérte az ingatlan 1/2 részilletőségének a tulajdonába adását. A végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével megállapította, hogy néhai M. Gy. által az alperes javára írt, 2008. február 27. napján kelt írásbeli magánvégrendelet érvényes. A felperesek és M. Gy. által 1995. október 25. napján megkötött tartási szerződést megszüntetette. A sz.-i belterület helyrajzi számú, lakóház, udvar, gazdasági épület elnevezésű, 613 m² területű, A. J. utca szám alatti ingatlannak a II/3. sorszám szerint I. rendű felperes nevében álló 1/2-ed tulajdoni hányadból, továbbá a II. rész 4. sorszám szerint II. rendű felperes nevében álló 1/2-ed tulajdoni hányadából személyenként 1/4-1/4-ed tulajdoni hányadot alperes tulajdonába adta, tartási szerződés megszüntetése címén. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg felpereseknek 15 nap alatt 1.035.000 forintot tartás, beruházás, stb. címén. Ezt meghaladóan a felperesek kereseti kérelmet elutasította.

Az ítélete felülvizsgálattal támadott rendelkezéseinek indokolása szerint alaptalannak találta az elsőfokú bíróság a felperesek végrendelet érvénytelenségének a megállapítására irányuló elsődleges kereseti kérelmét.

A Ptk. 586. § (1) bekezdése ugyan kimondja, hogy a tartási szerződés a jogosult haláláig áll fenn, a Ptk. 589. § (2) bekezdése azonban biztosítja a felek bármelyikének azt a lehetőséget, hogy a

jogszabályban meghatározott okokból a szerződés megszüntetését kérje, s az eltartottnak a per során bekövetkezett halálával a peresített anyagi jogi követelések nem vesztik jogalapjukat, a perben jogutódlásnak van helye. Néhai M. Gy. végrendeletet készíthetett arra a tulajdoni hányadára, amelyre korábban tartási szerződést kötött. A tartási szerződés megszüntetését már az ellene indult peres eljárás során kérte, jogutódlásra pedig akkor van lehetőség, ha az örökhagyó a per során meghal és az örökhagyó jogutódként a végrendeleti örökös perbe léphet.

A Ptk. szerint a tartási és öröklési szerződések megszüntetésére, módosítására vonatkozó rendelkezések azonosak.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy M. Gy. készíthetett végrendeletet azon 1/2 tulajdoni hányadra vonatkozóan, amelyre korábban tartási szerződést kötött, mivel a tartási szerződés megszüntetését még életében kérte a peres eljárás során arra való hivatkozással, hogy a szerződés nem töltötte be rendeltetését.

Erre tekintettel az elsőfokú bíróság a felpereseknek a végrendelet érvénytelensége megállapítására irányuló elsődleges kereseti kérelmét elutasította.

A jogalap vonatkozásában alaposnak, a megfelelő elszámolás összezszerúségét illetően pedig részben alaposnak ítélte viszont az elsőfokú bíróság a felperesek tartási szerződés megszüntetése iránt előterjesztett másodlagos kereseti kérelmét, valamint az alperes beszámítási kifogását és a Ptk. 589. §. (3) bekezdése szerinti megfelelő kielégítés keretei között elszámolt a felek között..

Az elsőfokú ítélet ellen az I. és II. rendű felperesek fellebbezéssel éltek annak részbeni megváltoztatása és a néhai M. Gy. alperesi jogelőd által 2008. február 27. napján készített írásbeli magánvégrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy mellőzte a végrendelet érvényességének megállapítását és e körben a keresetet elutasította.

A döntését azzal indokolta, hogy nem tévedett az elsőfokú bíróság annak megállapítása során, hogy az alperesi jogelőd által 2008. február 27. napján készített írásbeli magánvégrendelet nem érvénytelen.

A Ptk. 586. § (4) bekezdése szerint a tartási szerződés a jogosult haláláig áll fenn, a Ptk. 589. § (2) bekezdése azonban a felek bármelyikének biztosítja azt a lehetőséget, hogy a - jogszabályban meghatározott okból - a szerződés megszüntetését kérje.

A perbeli tartási szerződés jogosultja - az alperesi jogelőd - a felperesek által tartási szerződés életjáradékivá alakítása iránt indított perben kérte a tartási szerződés megszüntetését, figyelemmel arra, hogy 2006. áprilisától nem fogadott el a felperesektől szolgáltatásokat és egészségi állapotánál, koránál fogva nem életjáradékra, hanem gondozásra szorult.

Az alperesi jogelődnek a per során bekövetkezett halála nem jelenti azt, hogy a szerződés megszűnt, hanem azt jelenti, hogy a jogviszonyban jogutóda lép a helyébe. Az alperes jogutódi minőségével kapcsolatban arra kell figyelemmel lenni, hogy a Ptk. 598. § szerint az ember halálával hagyatéka, mint egész száll át az örökösre (öröklés). A hagyatékba tehát minden jog és kötelezettség beletartozik, ami az örökhagyó halála esetére átszállhat. Az örökhagyó hagyatékához nem csupán az örökhagyó tulajdonában és birtokában lévő vagyontárgyak tartoznak, hanem az örökhagyó követelései és tartozásai is. Előfordul az is, hogy valamely vagyontárgy jogi sorsa vitás. Az ilyen vagyontárgy hagyatékhoz tartozását a jogvita lezárása, jogerős bírósági ítélet dönti el. Az ilyen igényérvényesítés tekintetében is az az irányadó, hogy az örökös ugyanolyan jogi helyzetbe kerül, mint az örökhagyó. Nincs azonban jogi akadálya annak, hogy az örökhagyó egy vitás vagyoni igényéről végintézkedésben rendelkezessen. Ebben az esetben az öröklés a jogvita eldöntésétől, a jogerős bírósági ítélettől függ. Az ilyen feltétel mellett való részesítés a hagyatékban nem tekinthető érvénytelennek, vagy jogellenesnek.

A Ptk. 636. § (2) bekezdése szerint örökös az, akinek az örökhagyó az egész hagyatékát, illetőleg annak meghatározott hányadát juttatja. Az alperesi jogelőd a végrendeletében kifejezetten úgy rendelkezett, hogy a tartási szerződéssel az I. és II. rendű felperesekre átruházott - perbeli - ingatlana 1/2 tulajdoni illetőségét és a tartási szerződés megszüntetése iránti perben visszakövetelt ingatlanhányadot az alperesre hagyja. Ezzel a rendelkezéssel a per eredményétől függően részesítette juttatásban az alperest, aki tehát akkor örököl, ha a bíróság az örökhagyó alperesi jogelőd és felperesek között a tartási szerződést megszünteti. Ez a végrendeleti rendelkezés egyben feljogosítja arra is az alperest, hogy az örökhagyó által indított perben az örökhagyó halála esetén jogutódként fellepjen. Az ilyen feltétel mellett való részesítés nem tekinthető érvénytelennek, melynek következtében tartási szerződés esetén is, ha az alperesi jogelőd annak megszüntetésére vonatkozó igényét perben érvényesítette, az

annak alapján neki visszajáró vagyona érvényes végrendeletet alkothat.

Alaptalan az I. és II. rendű felperesek azon hivatkozása is, hogy az örökgyó halálakor az eljárás szünetelt, ezért a tartási szerződés megszüntetése iránti per nem volt folyamatban, figyelemmel arra, hogy az eljárás adatai szerint az eljárás szünetelésére nem azért került sor, hogy a felek rendezzék a jogviszonyukat, hanem annak érdekében, hogy peren kívül megállapodjanak arról, hogy a megfelelő kielégítés körében az alperesi jogelődnek milyen összeget kell megfizetnie a felperesek részére.

Mindezekből következően az alperesi jogelőd írásbeli magánvégrendeletének érvénytelensége azon okból nem állapítható meg, hogy olyan vagyonáról rendelkezett, amelyet a felperesekkel kötött tartási szerződés alapján már átruházott.

Az I. és II. rendű felperesek keresete az alperesi jogelőd írásbeli magánvégrendelete érvénytelenségének megállapítására irányult, ezért tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az ítélet rendelkező részében az alperesi jogelőd végrendeletének érvényességét állapította meg, mivel ezzel túlterjeszkedett a kereseti kérelmen a Pp. 213. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azzal hagyta helyben, hogy mellőzte a végrendelet érvényességének megállapítását, és az I.-II. rendű felpereseknek a végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmét utasította el.

A jogerős ítélet ellen az I. és II. rendű felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő - annak tartalmát tekintve - a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatása és - a keresetüknek helyt adva - elsődlegesen annak megállapítása iránt, hogy az alperesi jogelőd által készített végrendelet érvénytelen, másodlagosan pedig - a tartási szerződés megszüntetése esetére - az alperest terhelő megfelelő kielégítés összegének 3.494.000 forintra történő felemelése iránt.

A felülvizsgálati kérelmük részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet a Ptk. 117. §-át, 657. §-át és 586-590. §-ait sérti, és ellentétes a Legfelsőbb Bíróság BH 2008/86. és 1994/80. számai alatt közzétett eseti döntéseiben foglaltakkal is.

A felperesek a perbeli ingatlan tulajdonjogát nem öröklési, hanem tartási szerződés alapján szerezték meg az örökgyótól és néhai házastársától, az öröklési és a tartási szerződés közötti leglényegesebb különbség pedig az, hogy a tartási szerződéssel már

a szerződés megkötésekor átruházásra kerül az ingatlan tulajdonjoga, míg öröklési szerződés esetén a tulajdonosváltás csak egy későbbi időpontban következik be. A felperesek tehát 1995. óta az ingatlan-nyilvántartásba is bejegyzett tulajdonosai voltak a perbeli ingatlannak, ezért arról az örökhagyó 2008. februárjában a halála esetére érvényesen nem végrendelezhetett. Végrendelezni ugyanis csak olyan vagyonról lehet, amely a végrendelezés időpontjában megvan és a hagyaték tárgyát is csak az a vagyon képezheti, amely a halál időpontjában megvan, a perbeli ingatlan tulajdonjogát azonban az örökhagyó már a halálát és a végrendelet megalkotását megelőzően átruházta.

Ezt támasztja alá az is, hogy a Ptk. 657. §-a amely az öröklési szerződésről szól ugyan, de értelemszerűen a tartási szerződésre is vonatkozik. Annak pedig nincs jogi jelentősége, hogy a néhai M. Gy. még életében pert indított a tartási szerződés megszüntetése iránt. Az örökhagyó halálakor a tartási szerződés megszüntetése iránti per egyébként sem volt folyamatban, hanem szünetelt és amennyiben a szünetelés tartama alatt az örökhagyó nem halt volna meg, úgy nagy valószínűséggel a per megszüntetésére került volna sor.

Hivatkozott az I. és II. rendű felperes arra is, hogy a jogerős ítélet által a tartási szerződés megszüntetésével összefüggésben az alperes terhére rótt 1.035.000 forintos marasztalási összeg nem minősül megfelelő kielégítésnek.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet a Ptk. 653. §-ában valamint a 114. § (1) bekezdésében és 657. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a Legfelsőbb Bíróság BH 1994/80. és 2002/58. száma alatt közzétett eseti döntéseiben foglaltak megfelelő alkalmazásán alapul. Az öröklési szerződésre vonatkozó jogszabályok ugyanis a tartási szerződésre is irányadók, ezt pedig a felperesek maguk sem vitatták, hogy az örökhagyó a javára szóló végrendelet megalkotását megelőzően a tartási szerződés megszüntetése iránti kérelmét a jelen perben már előterjesztette, ezért az alperesnek mint végrendeleti örökösnek az öröklési joga attól a felfüggesztő feltételtől függött, hogy a bíróság az örökhagyó tartási szerződés megszüntetése iránti kérelmének helyt ad-e vagy sem.

Alaptalan a felpereseknek a per szünetelésére hivatkozó érvelése is, mert a többszöri szünetelésre éppen a felperesek kérelmére és a felek közötti elszámolás érdekében került sor, mert a felperes az általuk felajánlott havi 20.000 forint életjáradékot nem fogadta el, hiszen - a szív-műtétjének szükségessége miatt - nem életjáradékra, hanem tényleges gondozásra és ápolásra lett volna szüksége, amelyet azonban a felperesek nem láttak el, és azt az

örökhagyó más módon sem tudta megoldani. A per ilyen elhúzása viszont nem az örökhagyó, hanem kizárólag a felperesek érdekeit szolgálta.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A Pp. 270. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a 271. § (1) bekezdésnek a) és b) pontjában foglaltakból az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásnak, mint rendkívüli jogorvoslatnak csak az lehet a tárgya, ami a fellebbezési eljárásnak, mint rendes perorvoslatnak is tárgya volt.

Az I. és II. rendű felpereseknek az elsőfokú ítélet elleni fellebbezése kizárólag annak a végrendelet érvényességét megállapító, illetőleg a végrendelet érvénytelenségének a megállapítása iránti keresetet elutasító rendelkezést támadta, vagylagosan sem irányult azonban a tartási szerződés felek megfelelő kielégítésével történő megszüntetése folytán az alperest terhelő marasztalási összeg felemelésére.

Mindezek miatt a fentebb részletezett körben felülvizsgálatnak nincs helye, ezért a Kúria a felülvizsgálati kérelem másodfokú eljárásban nem érvényesített részének az érdemi elbírálását a Pp. 273. § (2) bekezdése a) pontjának az analóg alkalmazása alapján mellőzte.

II.1. Helyes ugyan a felpereseknek az a felülvizsgálati érvelése, hogy a Ptk. Kötelmi jogról szóló Negyedik része Egyes szerződésekre vonatkozó III. Címének 586. és 591. §-ai által meghatározott tartási és életjáradéki szerződés, illetőleg a Ptk. Öröklési jogról szóló Ötödik része Végintézkedésen alapuló öröklésre vonatkozó III. Címének 655-658. §-aiban szabályozott öröklési szerződés közötti leglényegesebb különbség abban áll, hogy - az élők közötti kötelmi jogi jellegű kétoldalú jogügyletnek minősülő - tartási szerződéssel az eltartott mint jogosult a vagyont vagy annak meghatározott részét a tartása fejében a szerződés létrejöttének időpontjában ruházza át az eltartóra mint kötelezettre, az öröklési jogi jellegű és végintézkedésnek minősülő öröklési szerződéssel pedig az örökhagyó arra kötelezi magát, hogy a vele szerződő felet tartás vagy életjáradék fejében örökösévé teszi, ezért a tartás és életjáradék ellenében kikötött ingatlan vagy más vagyontárgy a Ptk. 598. § alapján csak az örökhagyó halálával száll át az eltartó örökösre.

Az élők közötti szerződésen alapuló tulajdon átruházás és a végintézkedésen alapuló tulajdonátszállás időpontjának a

különbözőségéből az következik, hogy a tartási és életjáradéki szerződés esetében az eltartottnak, illetve jogosultnak a tartáshoz, öröklési szerződés esetében pedig a szerződéses örökösnek az örökléshez fűződő jogai szorulnak jogi védelemre. Éppen ez a magyarázata annak, hogy ha a jogosult a tartása fejében a tulajdonában álló ingatlant a kötelezettre átruházza, a Ptk. 587. § (1)-(2) és (3) bekezdései szerint a tartási jogot az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni, és ha a tartási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, a jogosult a tartási kötelezettség elmulasztása esetén az ingatlanból a végrehajtásra vonatkozó szabályok szerint kielégítést kereshet, ha pedig az ingatlant a tartásra kötelezett elidegeníti, az új tulajdonos köteles a kielégítést tūrni. A Ptk. 657. § (1) és (2) bekezdése ezzel szemben úgy rendelkezik, hogy az örökhagyó arról a vagyonáról, amelyet öröklési szerződéssel lekötött, sem élők között, sem halál esetére nem rendelkezhet és az öröklési szerződéssel lekötött ingatlanra - az örökhagyóval szerződő fél javára az ingatlan-nyilvántartásban elidegenítési és terhelési tilalmat kell bejegyezni, ez a rendelkezés azonban harmadik személy jóhiszemű és ellenérték fejében szerzett jogait nem érinti.

1.1. Téves viszont a feleknek az az egymással egyező jogi álláspontja mely szerint a Ptk. - fentebb idézett - 657. §-a a tartási szerződésre is „értelemszerűen” irányadó lenne. A Ptk. 658. § (1) bekezdése ugyanis kizárólag azt mondja ki, hogy az öröklési szerződés módosítására és megszűnésére azokat a rendelkezéseket kell alkalmazni, amelyek a tartási (életjáradéki) szerződésre vonatkoznak. Olyan rendelkezést viszont a Ptk. nem tartalmaz, amely szerint - a végintézkedésnek minősülő - öröklési szerződésre vonatkozó rendelkezések az - élők közötti kötelelemnek minősülő - tartási szerződésre is irányadók lennének, a Ptk. 657. § (1) bekezdésének a tartási szerződésre való alkalmazhatóságát pedig a hivatkozott törvényhely szövegének a nyelvtani értelmezése egyébként is kizárja.

Az alperesi jogelőd a perbeli tartási szerződés megkötésével a tulajdonában álló ingatlanhányad vonatkozásában - a tulajdonos Ptk. 112. § (1) bekezdése szerinti - rendelkezési joga körében nem arra kötelezte magát, hogy a vele szerződő felpereseket a Ptk. 655. § (1) bekezdése szerinti öröklési szerződés tartalmának megfelelően tartás fejében az örökösévé teszi, hanem a tartási szerződés Ptk. 586-587. §-ában foglalt tartalmával összhangban az ingatlanhányadának tulajdonjogát a felperesekre ruházta át. Ezáltal viszont a tulajdonjog valamennyi részjogosítványát, többek között tehát a rendelkezési jogot is magában foglaló tulajdonjoga - az alperes téves érvelésével szemben - nem került korlátozásra vagy kizárásra, hanem megszűnt.

A felperesek tulajdonjoga ugyanakkor annak az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével létrejött ugyan, ez a tulajdonjog azonban korlátozott volt annyiban, hogy azt a Ptk. 587. §-a szerint az eltartott alperesi jogelőd tartási joga terhelte, amelynek alapján a tartási kötelezettség felperesek általi elmulasztása esetén az ingatlanból a végrehajtásra vonatkozó szabályok szerint kielégítést kereshetett volna, és az ingatlanak a tartásra kötelezett felperesek általi elidegenítése esetén az új tulajdonos is köteles lett volna annak kielégítését tûrni.

Arra helyesen hivatkoznak ugyan a felperesek, hogy a Ptk. 117. § (1) bekezdése alapján átruházással - ha a törvény kivételt nem tesz - csak a dolog tulajdonosától lehet a tulajdonjogot megszerezni, és helyes az alperesnek az az érvelése is, hogy a Ptk. 114. § (1) bekezdése szerint ha jogszabály vagy bírósági határozat a rendelkezés jogát kizárja vagy korlátozza, az e tilalommal,illetőleg korlátozással ellentétes rendelkezés semmis, és a rendelkezési jogot kizáró ilyen szabályt fogalmaz meg a Ptk. 657. § (1) bekezdése, amely kimondja, hogy az örökhagyó arról a vagyonáról, amelyet öröklési szerződéssel lekötött, sem élők között, sem halál esetére szólóan nem rendelkezhet.

Téves viszont a felpereseknek az a jogi álláspontja, hogy az örökhagyó alperesi jogelőd a perbeli ingatlan tulajdonjogát ruházta volna át az alperesre azzal, hogy az alperes javára szóló írásbeli magánvégrendeletet alkotott, és az alperes is tévesen érvel azzal, hogy az alperesi jogelőd végrendelete kizárólag azért nem minősülne érvénytelennek, mert a Ptk. 657. § alóli egyetlen kivételnek minősül az, ha örökhagyó az öröklési szerződés megszüntetését kezdeményezi, és erre tekintettel végrendelezik (BH 1994/80.).

A fentebb kifejtettek szerint ugyanis a tartási szerződésre az öröklési szerződés szabályai nem alkalmazhatók, az alperesi jogelőd a végrendelet megalkotásával nem a felperesekre már korábban átruházott ingatlanhányad tulajdonával való Ptk. 117. § (1) bekezdése szerinti élők közötti átruházásáról, hanem halála esetére a vagyonával rendelkezett, a vagyonával való rendelkezési jogát pedig sem jogszabály, sem bírósági határozat nem zárta ki.

2. Iratellenes a felpereseknek az a tényállítás, mely szerint az örökhagyó a vitás végrendeletben nem a saját, hanem a felperesek vagyonáról rendelkezett, és téves az a jogi álláspontja, hogy a kereset érdemi elbírálása körében nincs jelentősége annak, hogy az alperesi jogelőd a tartási szerződés megszüntetése iránti igényét még életében érvényesítette.

2.1. A vagyon fogalma ugyanis közgazdasági és jogi értelemben nem csupán az ingó és ingatlan dolgokra, hanem a kötelmi jellegű aktív és passzív vagyontárgyakra, tehát a vagyoni értékű jogokra és

követelésekre, valamint a tartozásokra és vagyoni tárgyú egyéb kötelezettségekre is egyaránt kiterjed. Ennek a következménye viszont - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - az, hogy az örökhagyó vagyonába minden olyan dolog, vagyoni értékű jog és vagyoni tárgyú kötelezettség is beletartozik, amely a Ptk. 598. §-a szerint az ember halálával a hagyatékként, mint egész az örökösre átszállhat (öröklés).

Az örökhagyó a végrendeletével a halála esetére nem a felperesek közös tulajdonaként nyilvántartott Sz., A. J. u. szám alatti ingatlanak a tartási szerződéssel általa a felperesekre átruházott személyenkénti 1/4-1/4 tulajdoni hányadáról, hanem - többek között - a felperesek által ellene megindított jelen perben az általa az említett ingatlanhányadra vonatkozóan tartási szerződés megszüntetése címén előterjesztett kötelmi igényéről, illetőleg annak a perbeli érvényesíthetőségéről rendelkezett és az örökhagyó hagyatékként a közjegyző is az említett követelést adta át az alperesnek végrendeleti öröklés jogcímén. Ez a kötelmi igény, követelés viszont kétségkívül nem a felperesek, hanem - a tartási szerződés megszüntetése iránti jelen per mikénti kimenetelétől, mint felfüggesztő feltételtől függően - az alperesi jogelőd aktív vagyonához, és - ebből következően - a hagyatékához tartozott. Az örökhagyó passzív vagyonához tartozott és ezért - az örökhagyó Ptk. 677. § (1) bekezdésének c) pontja szerinti tartozásaként - hagyatéki tartozásnak (tehernek) minősült ugyanakkor a felpereseket a tartási szerződés megszüntetése folytán megillető megfelelő kielégítés összege.

2.2. A Ptk. - jogerős ítélet által helyesen felhívott - 586. § (4) és 589. § (2)-(3) bekezdésében foglaltakkal összefüggésben a Legfelsőbb Bíróság az 1411. számú Elvi határozatában rámutatott már arra, hogy az eltartott jogutóda az eltartott halála után nem indíthat pert a tartási szerződés megszüntetése iránt, még akkor sem, ha az eltartottnak szándékában állt a perindítás (EBH 2006/1411.). Számos eseti döntésében kifejtette ugyanakkor azt is, hogy a tartási, életjáradéki szerződésből eredő igény érvényesítése esetén az eltartott halálával a peresített anyagi jogi követelések nem vesztik jogalapjukat, e követelések tekintetében - a perben érvényesített keretben - jogutódlásnak van helye (BH 1999/310., BH 1982/47., BH 1989/13.), ezért az eltartott által a tartási szerződés megszüntetése iránt indított perbe halála esetén a jogutódai a Pp. 61. § alapján beléphetnek (BH 2008/242.).

Az utóbbi eseti döntés indokolása szerint a tartási szerződés jogosultja által peresített megszüntetés iránti igény esetében ugyanis nem az anyagi jogi jellegű tartási jogviszonybeli, hanem az eljárásjogi jellegű perbeli jogutódlásról van szó. A Ptk. 598. §-a értelmében az ember halálával hagyatéka, mint egész száll át az örökösre, a hagyatékba pedig az aktívák mellett a tartozások és

követelések is beletartoznak. Az eltartottnak a szerződés megszűntetésére irányuló követelését tartalmazó perben a per folytatására jogosult jogutódja az, aki az eltartott után öröklésre jogosult, így a perben felléphet az, aki a törvényes öröklés rendje vagy - ebből következően - végrendelet alapján az eltartott örököse.

A perbeli esetben a felperesek másodlagos keresete eredetileg a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé történő átalakítására irányult ugyan, a per tartama alatt azonban azt módosították és a perbeli szerződés megszűntetését kérték, az alperesi jogelőd pedig az érdemi ellenkérelmében mindvégig a tartási szerződés megszűntetését kérte. Az átváltoztatott szerződés ugyanis az eredeti rendeltetését: az alperesi jogelőd felperesek általi személyes gondozását, ápolását és a szerződésben megfogalmazott szolgáltatások közvetlen nyújtását nem töltötte volna be, az említett szolgáltatások más módon történő biztosítására pedig nem volt mód.

A hivatkozott anyagi jogi szabályok helyes alkalmazásával és az ítélkezési gyakorlattal is összhangban foglalt tehát állást a jogerős ítélet abban, hogy a perbeli esetben az örökhagyó jelen per tartama alatt bekövetkezett halálának a jogkövetkezménye nem a tartási szerződés Ptk. 586. § (4) bekezdése alapján történő megszűnése, hanem az volt, hogy a jogviszonyban az örökhagyó helyére a jogutóda, tehát az alperes mint végrendeleti örökös lépett.

Az alperes javára szóló végrendeletnek a felperesek általi sikertelen megtámadása folytán helyesen döntött a jogerős ítélet akkor is, amikor a tartási szerződést a felperesek és az alperesi jogelőd vonatkozásában a Ptk. 589. § (2) bekezdése alapján a felek megfelelő kielégítésével megszüntette akként, hogy az örökhagyó által a felperesekre tartási szerződéssel átruházott ingatlanhányadot az alperesnek mint az örökhagyó jogutódának a tulajdonába adta és kötelezte őt a felperesek által az örökhagyó részére nyújtott szolgáltatások - örökhagyó tartozásának minősülő - ellenértékének a megfizetésére is.

A kifejtettek miatt a Kúria a jogerős ítéletet a fenti indokolásbeli kiegészítéssel a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján rendelkezett a Kúria az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségének, valamint a le nem rótt eljárási illetéknek a viseléséről.

Budapest, 2012. december 4.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hitelével:

tisztviselő